

Lucian Blaga

" Poet cu deosebire in vers, Lucian Blaga nu inceteaza de a fi poet in oricare din manifestarile sale spirituale. Cine ar intreprinde un studiu exhaustiv asupra fenomenului liric la Lucian Blaga ar avea sa-i insumeze desigur intreaga sa productie dramatica, incepand cu misterele si neexcluzand indraznetele sale teme psihanalitice, a caror actiune in subconstient e mai putin de ordin clinic decat liric".

serban Cioculescu

Poet, dramaturg, prozator, eseist si filosof, Lucian Blaga este una dintre cele mai complexe personalitati culturale romanesti, din perioada interbelica si imediat dupa aceea, alaturi de Ion Barbu, Alexandru Philippide si Tudor Arghezi, reusind sa demonstreze ca post-eminescianismul nu inseamna neaparat o stagnare in campul creatiei noastre spirituale, ci o continuare pe alte cai.

Daca Luceafarul poeziei romanesti nu poate fi egalat, poetii amintiti, de o rara sensibilitate si de o deosebita inzestrare artistica, carora li se alatura, mai tarziu, stefan Augustin Doinas, Nichita Stanescu, Marin Sorescu, Horia Badescu si Petre Ghelmez, cauta noi forme si cai de exprimare, imbinand traditionalismul cu modernismul si reusind sa atraga, in egala masura, atentia si admiratia cititorilor.

Firesc si logic, literatura noastra trebuie sa evolueze pe aceasta cale.

Daca spiritualitatea romaneasca in cultura universala este reprezentata, in primul rand, de poetul nepereche, sa recunoastem ca Mihai Eminescu nu putea ramane unicul nostrul sol, ca orice popor, mare sau mic, are inepuizabile resurse creatoare, iar aparitia, mai curand ori mai tarziu, a unor scriitori de exceptie este doar o problema de a-i descoperi si a-i promova la timp.

Acesta este si cazul lui Lucian Blaga, al carui univers poetic, de o originalitate aparte, valorifica din plin traditiile noastre folclorice, in cadrul spatiului mioritic, caruia ii alatura cu indemanare un filon filosofic de traditie europeana, imbinandu-le intr-o opera moderna si expresiva, de exceptie si de-o statornicie aparte, ceea ce-i demonstreaza valoarea reala.

"Atitudinea poetului in fata misterului - afirma criticul literar Mircea Martin -nu este catusi de putin pasiva. El nu-l evita, il identifica pretutindeni sau chiar il inventeaza, fiind - cum singur o spune - un semanator de rune in univers".

Pentru Lucian Blaga insa, universul artistic este un alt fel de a se exprima metaforic, de a arata ca lumea poate fi perceptuta uneori prin imagini, mai bine decat pe cale stiintifica (Eu nu strivesc corola de minuni a lumii).

Incercand sa vorbim despre universul lui poetic, nu ne putem opri numai la creatiile in versuri, deoarece artistul isi pastreaza ori isi continua cu alte mijloace de exprimare acelasi cadru si in lucrarile filosofice, in teatru sau in proza.

"Sensibilitatea metafizica are drept suport in lirica lui Lucian Blaga - afirma, la randul sau, criticul

literar Lucian Raicu - o extraordinara intuitie a lumii fizice, atasamentul dus pana la limite aproape dureroase, fata de viata, sub toate formele ei, o coplesitoare perceptie cruda a universului concret de aici si de acum... Blaga descopera dimensiunea universala a lucrurilor, nu inainte si nici dupa consumarea lor deplina, ci simultan afirmarii si relevarii lor orbitoare, ca si cum nu si-ar putea desprinde niciodata privirile si toate celelalte simturi de la ele, de la existenta lor fulguranta, trecatoare, si de aceea cu atat mai pretioasa."

Observatia este de o subtila finete si poate fi extinsa si asupra operelor de teatru ale lui Lucian Blaga, unde misterele sunt valorificate pe linia traditiei noastre folclorice: "Apropierea dramaturgiei lui Blaga de teatrul expresionist - observa la randul ei Mariana Sora - a fost amplu semnalata; reamintim aici doar ca personajele vadesc, chiar si prin aceea ca nu sunt desemnate prin nume, ci doar prin functii (Magul, Vrajitorul, Ciobanul), faptul ca nu sunt concepute ca indivizi avand complexitatea realitatii. Nu psihologia il intereseaza cu precadere in dramaturgie, ci, conform unor principii expresioniste, pe care le defineste in Fetele unui veac, actiuni care culmineaza, in conflicte de idei-forte. Personajele nu mai exista ca indivizi, ci numai contrapunctic, prin dinamica energiilor dezlantuite, sau expresionismul insemna redarea lucrurilor, facand abstractie de individualitatea lor".

Imbinand citatele extrase din diferiti critici si eseisti, despre universul poetic al lui Lucian Blaga, cu propriile sale pareri in aceasta directie, vom concluziona ca exista un univers blagian, comun tuturor creatiilor sale, iar descoperirea lui se face cel mai bine prin analiza catorva opere de baza.

EU NU STRIVESC COROLA DE MINUNI A LUMII

" Poetul evolueaza in mijlocul lucrurilor, traind acut sentimentul ca inchid semnificatii neintelese, ca ele poarta o semnatura cu cheie uitata ".

Mariana Sora Poezia Eu nu strivesc corola de minuni a lumii exprima atitudinea lui Lucian Blaga fata de tainele universului, optand nu pentru cunoasterea lor pe cale stiintifica, ci artistica.

Creatorul este un visator, care ar dori sa perceapa cu ajutorul simturilor tainele lumii si apoi sa le multiplice frumusetea. Dupa parerea poetului, universul care ne inconjoara reprezinta corola de minuni a lumii, pe care el nu o striveste si nu incearca sa uida cu mintea sa iscoditoare "Tainele ce le intalnesc /In calea mea".

A uide cu mintea tainele insemna, in conceptia sa, a incerca sa le explici numai pe cale stiintifica, dezbracandu-le de orice mister. Rolul artistului este insa nu de a explica, ci de a interpreta intr-un mod personal frumosul, percepend natura cu sensibilitatea sufletului, nu cu raceala ratiunii.

Aceste taine sunt intalnite "in flori, in ochi, pe buze ori morminte", adica natura care germineaza alta viata, in privirile oamenilor care le oglindesc, pe buzele care pot sugera sarutul sau cuvantul, ori in morminte, adica spre locul de liniste, unde se duc, pana la urma, toti oamenii. In antiteza cu artistul, omul de stiinta, cu judecata rece, "Sugrura vraja nepatrunsului ascuns", in adancimi de

intuneric.

Fara a condamna cunoasterea pe cale rationala, poetul o prefera pe cea artistica, asezandu-se in opozitie fata de judecata rece: Eu, cu lumina mea, sporesc a lumii taina".

Pentru a explica si mai bine acest mod personal de intelegere a lumii, poetul face o comparatie cu luna, care "Cu razele ei albe.. /Nu micsoreaza, ci tremuratoare / Mareste si mai tare taina noptii". Observam ca intreaga comunicare artistica este asezata intr-o lumina crepusculara, in care tainele sunt amplificate prin umbre si lumini succesive, deoarece atunci sufletul omului poate vibra "Cu lungi fiori de sfant mister", rolul artei fiind sa schimbe neintele surile lumii in "Ne-ntelesuri si mai mari", deoarece el iubeste "si flori si ochi si buze si morminte".

Reluarea acestor cuvinte-cheie ne indreapta cu gandul spre elementele primordiale ale vietii. Tinuta antitetica este prelungita prin distributia simetrica a verbelor de baza, care neaga, in comparatie cu omul de stiinta: nu strivesc, nu ucid, nu sugrum, aratand in schimb ce face artistul: eu sporesc, imbogatesc, iubesc... Aceste verbe accentueaza sensul metaforic al versurilor afirmative, intreaga poezie devenind o cheie de sol a intelegerii artistice superioare, care este un fel de simfonie a sufletului poetului. Perceperea senzuala a misterelor naturii se face din prea marea iubire a artistului fata de ele, poezia lui Lucian Blaga constituindu-se, astfel, intr-o noua arta poetica, intr-un mod individual de marturisire a unui crez artistic si a unei concepii filosofice specifice lui.

Poezia este scrisa in versuri albe, moderne, cu o masura de la douasprezece la doua silabe, ceea ce-i confera o muzicalitate interioara, pe orizontala, suprapusa peste armonia verticala, data de cuvintele simbol. Accentul principal este pus pe frumusetea si noutatea imaginilor artistice, reliefate de metaforele antitetice, dintre care cea mai aleasa e cuprinsa si in titlul poeziei: corola de minuni a lumii, alaturi de care mai amintim: vraja nepatrunsului ascuns, a lumii taina, adancimi de intuneric - unele dintre ele fiind in vecinatatea (ori la intersectia) epitetelor: taina noptii, intunecata zare, fiori de sfant mister etc. Interpretarea acestora ca metafore ori epitete depinde numai de cuvantul pe care punem accentul principal, de sensul aparte pe care poetul li-l confera.

Am amintit deja enumerarea din versul in care autorul se opreste (de doua ori) asupra ochilor, florilor, buzelor si mormintelor, precum si repetitiile la persoana intai a pronumelui eu, asezandu-l pe poet la antipodul parerilor celorlalti (totodata antiteza). Criticul literar Eugen Lovinescu observa ca Lucian Blaga isi fixeaza intotdeauna impresia, ori consideratia de natura intelectuala, printr-o comparatie luata din lumea materiala. Acest procedeu confera si poeziei analizate un loc aparte in creatia autorului, demonstrand motivul pentru care a asezat-o in fruntea volumului sau de versuri. La observatia distinsului critic, am putea adauga insa ca, in cazul de fata, sentimentele poetului sunt fixate prin analogii de natura ideala ori abstracta, intre cei doi poli (material - ideal) creandu-se o noua scara reprezentativa, poezia deschizand, astfel, mai multe directii (posibile) interpretative.

MESTERUL MANOLE

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

"Azi din nou in armonie cu tendintele ce s-au afirmat in teatru: orientarea spre parabolic, abstract, nud, asa cum fusese in armonie cu tendintele teatrului expresionist, dramaturgia lui Blaga e actuala si mai mult inca decat prin aceste aspecte stilistice - care nu sunt deloc pur exterioare -, prin temele si problematica adusa pe scena: rastalmacirea mesajelor, degradarea lor, idolatria inlocuind miezul spiritual al doctrinelor, nazuinta faustica, primejdia stihilor vrajmase, dezlantuirea lor demonica, raul ca principiu cosmic, la fel de divin ca binele, cautarea absolutului, exploatata si degradata in fanatism ".

Mariana Sora

Cunoscut, mai ales, ca poet, prozator si filosof, Lucian Blaga este considerat de specialisti si ca unul dintre cei mai de seama dramaturgi romani. Orientarea tematica a marelui poet este insa tot in directia spatiului mioritic, folcloric, atat de amanuntit si de nuanat tratata in filosofic, indreptandu-se de data aceasta spre prelucrarea unui mit specific poporului nostru: jertfa pentru creatie. Criticul literar George Calinescu il numise mitul jertfei pentru frumos, alti autori contemporani specificandu-l sub numele de mitul constructiei. Oricum i-am zice, el se apropie de mitul Mesterului Manole, fiind o varianta culta a acestuia.

Asa ne explicam si titlul ales de Lucian Blaga pentru piesa sa de teatru ("Nu Monastirea Argesului, ca in varianta populara, ci Mesterul Manole, accentul punandu-se nu pe constructia in sine, ci pe jertfa Mesterului).

Legenda ridicarii acestei constructii fiind foarte cunoscuta, Lucian Blaga comprima in piesa sa partea introductiva, referitoare la alegerea locului, la dialogul domnitorului cu un ciobanas si cu mesterii, la inceperea constructiei si daramarea zidurilor, oprindu-se mai mult asupra dramei sufletesti a Mesterului Manole. Acesta ne este prezentat in camera sa de lucru, masurand si completand schita (proiectul) viitoarei constructii. Se insista astfel pe ideea ca orice zidire trebuie sa aiba un plan si o proiectie si ca, inainte de a gasi explicatii supranaturale, omul trebuie sa apeleze la propriile sale cunostinte.

Alaturi de Mester, sta staretul Bogumil si un personaj ciudat, pe nume Gaman (puterea pamantului), care doarme intins pe podea si tresare din cand in cand, bantuit de vedenii.

Staretul Bogumil reprezinta credinta si nu are alt sfat pentru Mesterul Manole decat sa apeleze la jertfa, sa zideasca in temelie noii constructii un suflet omenesc.

In schimb, Gaman reprezinta forta ascunsa a pamantului (cutremurele), iar convulsiile sale prevestesc daramarea zidurilor.

Fata de indemnul lui Bogumil, Mesterul Manole are rezerve, deoarece nu ar vrea sa jertfeasca o fiinta omeneasca.

Conflictul din sufletul Mesterului devine si mai dramatic, atunci cand in scena apare Mira (echivalentul Anei din Monastirea Argesului), sotia lui Manole, care intuieste framantarile sufletesti

ale sotului ei si intelege directia sfatului dat de Bogumil. Din replicile dintre Mira si Manole, deducem ca amandoi isi dau seama de jer-fta care-i asteapta, autorul lasandu-ne sa intelegem ca, in piesa sa, conflictul e de natura interioara, izvorand din infruntarea luciditatii Mesterului cu destinul sau nefericit, care-l determina sa-si jertfeasca sotia ca unica forma de a inalta manastirea, conflictul de baza fiind, deci, intre dragostea pe care Mesterul Manole o poarta Mirei si iubirea sa pentru arta, pentru frumusetea care-i va duce credinta spre vesnicie. Intre Mira si biserica, Mesterul alege, in cele din urma, constructia sfanta, jertfin-du-si constient dragostea.

Sfarsitul popular al legendei este modificat de autor, deoarece, in piesa lui Lucian Blaga, nu mai mor toti mesterii, ci numai Manole, ceilalti supravietuind, pentru a putea construi si alte manastiri, la fel de frumoase cum este cea de la Curtea de Arges.